

Aischylos / *Agamemnon*¹

Odlomek — Iz grščine prevel Fran Bradač

Kassandra.²

Gorje!

Joj, kakšna me vročica spet napada!

Gorje, Apollon Lýkeios, joj meni!

Glej levinjo dvonogo, ki ležala

je z volkom, ko je plemeniti lev

bil z doma! Umorila me bo revo.

Med strup mu meša i plačilo zame

in baha se, ko brusi nož za móža,

češ, da bo s smrtjo plačal moj prihod.

Čemu pač nosim sebi le v zasmeh

to žezlo in proroški trak v laseh?

Uničim vaju, preden umrjem.

Najprej vidva — potem poginem jaz!

(Vrže žezlo in trak od sebe; obenem sleče proroško oblačilo.)

Krasita drugo nesrečnico odslej!

Apollon sam mi jemlje plašč proroški,

saj sam je videl, da me v tej obleki

zasmehovala sta prijatelj in sovrag,

ne brez razloga složna in edina.

Zmerjali so beraško me vlačugo,

vedeževalko lačno — a prenesla sem.

Zdaj terja prorok dar proroški spet nazaj

ter me je zvedel semkaj v smrt usodno.

Doma oltar — a tu me čaka tnalo,

da moja gorka kri ga bo škropila.

¹ *Agamemnon* je prva tragedija Aischylove trilogije, ki jo navadno imenujemo *Orestijo* in je edina ohranjena trilogija. *Orestijo* so uprizorili l. 458. in Aischylos je dobil prvo ceno.

² Klytaimnestra je bila z vsem hinavstvom brezsrčne žene pripravila svojemu možu, kralju Agamemnonu, ki se je vrnil iz trojanske vojne, sijajen sprejem ter ga zvabila v kopel, kjer ga bo pobila s sekiro. Tudi Kassandro, prorokinjo, ki ostane pred palačo na kraljevem zmagošlavnem vozu, na katerem jo je bil Agamemnon s seboj pripeljal kot vojni plen, čaka ista usoda. (Kassandri je dal proroški dar bog Apollon, ki je za to zahteval vso njeno ljubezen. Ker ga pa ni ljubila, jo je kaznoval s tem, da njenim proročbam ni nihče verjel.) Ko je Klytaimnestra odšla v palačo, zgrabi Kassandro božanska blaznost, v sebi začuti proroški duh ter odkriva mrzlično pretrgano zboru podobe iz preteklosti in sunkoma naznanja, kaj se godi v palači, kako mori Klytaimnestra svojega moža, in v duhu vidi svoj lastni umor.

A vendar moja smrt ne bo brez kazni:
 bogovi pošljejo nam osvetníka,
 ubil bo mater sin ter maščeval
 očeta. V tuji zemlji zdaj berač, izgnan,
 se vrne, da ovenča to prokletstvo.
 Prisegli so bogovi neomajno,
 da ga pozove prošnja mrtvega
 roditelja. — Kaj tožim? Kaj vzdihujem?
 Ko videla sem pasti Trojo v prah
 in božjo sodbo njih, ki so jo strli,
 ne godrnjam nad tem, kar me zadene,
 prenesla bom udano tudi smrt.

(Proti vratom, ki peljejo v palačo.)

Pozdravljena mi, vrata — vrata v Hades!
 Zdaj molim še samo za dobro merjen
 udarec, da mi v curku brizgne kri
 in smrt brez vitja mi oko zatisne.

Zbor.

O prenesrečna, pa premodra žena,
 predolgo govoriš; če res poznaš
 usodo svojo, kaj greš k žrtveniku
 neustrašeno, kot gre živinče božje?

Kassandra.

Rešitve ni več, ure so se stekle.

Zbor.

A vendar je poslednji hip nad vse!

Kassandra.

Prišel je dan. Le malo hasne beg.

Zbor.

Pogumna si, če ni to le obup.

Kassandra.

O, ni; umreti častno je človeku slast.

Zbor.

Ne sluša takih naukov, kdor je srečen.

Kassandra.

Joj, oče, tebi, tvojim vrlim sinom!

(Stopi k vratom, a se takoj okrene.)

Aischylos / Agamemnon

Zbor.

Kaj je? Zakaj trepečeš? Kaj se vračaš?

Kassandra.

Ojoj!

Zbor.

Zakaj si kriknila? Kaj te plaši?

Kassandra.

Iz hiše veje duh po sveži krvi.

Zbor.

Sopara pač z domačega oltarja.

Kassandra.

Mrtvaški duh, kot iz grobov, puhti.

Zbor.

Dišave sirske niso, kakor praviš.

Kassandra.

Zdaj grem. Jokala v hiši bom lahkó

nad sabo in nad Agamemnonom!

Živela sem dovolj. —

(Se še enkrat obrne.)

Ojoj, možje!

Ne stočem iz strahu, kot se plaši
pred gromom ptič. Le mojo smrt izpričajte
takrat, ko zame žensko ženska bo
umrla, za možá pa vražje ženske mož!
To bodi mi gostinski dan, ko umiram.

Zbor.

Uboga, pomilujem te za védeštvo.

Kassandra.

Še en izrek — ali prav za prav je to
moj smrtni spev. Pri zadnjem svitu solnca
vas milo prosim, osvetníci moji:

Ko boste maščevali smrt gospoda,
maščujte tudi mene, revno sužnjo!

Ah, kaj si, človek! Srečo ti skali
že lahka senca, a nesreča tvoja —
na deski risba, ki jo goba zbriše.

In to boli še bolj kot dar proroški. (Odide v palačo.)

Aischylos / Agamemnon

Zbor.

Nenasiten je v sreči človeški rod.
 Če stopi na prag, kjer je vsega dovolj,
 nihče ne zapira ji vrat, rekoč:
 »Ne hodi več k nam!«
 Agamemnonu dala je milost bogov,
 da je Trojo zavzel
 in vrnil v božanski se slavi na dom.
 Z glavó bo zdaj plačal prednikov smrt
 in mrtvim zadostil z lastno krvjo,
 da s smrtjo spet drug jo opere.
 Kdor tole sliši, se bahal ne bo,
 da prišel na svet je brez greha.
 (Odide.)

Agamemnon.

(Odznatraj.)

Ojoj, zadet sem, smrtno sem zadet!

Zbor.

Čuj, tiho! Kdo je smrtno ranjen? Kdo kriči?

Agamemnon.

(Odznatraj.)

Ojoj, že spet! Zadela me je vdručič!

Zbora 1. mož.

Končano je. To bil je kraljev krik!

2. mož.

Moj predlog je, da pošljemo takoj
 klicarja v mesto, da meščane skliče.

3. mož.

A jaz sem mnenja: kar vderímo v grad
 in doženímo z golim mečem, kaj je.

4. mož.

Prav istega sem mnenja tudi jaz:
 storiti treba brž, odlašati ne gre.

5. mož.

Kot beli dan je jasno: to je le
 uvod k prevratu in k tiránidi.

6. mož.

Sevé, mi tu mečkámo, a sovražnik
se nam smeji in ne drži rok križem.

7. mož.

Zares ne vem, kako bi svetoval.
Kdor hoče delati, ta naj svetuje.

8. mož.

Z menoj je isto, ker ne vem, kako
bi kdo z besedo mrtveca obudil.

9. mož.

Naj mar priznamo iz strahu pred smrtjo
za kralja njega, ki to hišo skruni?

10. mož.

To ni mogoče, boljše je umreti.
Smrt je milejša nego suženjstvo.

11. mož.

Toda, možje, je kraljev krik zares
zadosten nam dokaz, da je mrtev?

12. mož.

Prepričajmo se prej, potem besnimo!
Domnevati in vedeti je dvojje.

Zbor.

To je vsekakor pač najboljša misel.
Prepričati se treba, kaj je s kraljem.

(Ko hočejo vdreti v palačo, se odpro vrata in vidimo kopalnico, kjer je Klytaimnestra umorila Agamemnona. V kopeli leži Agamemnonovo truplo, zavito v rjuho. Zraven njega na tleh mrtva Kassandra.)

Klytaimnestra

(stopi pred zbor. Ta se umakne. Klytaimnestra drži v roki sekiro. Čelo ji je oškropljeno s krvjo.)

Prej sem primerno času govorila,
drugače govoriti zdaj, ne bo me sram.
Kdor snuje zlo sovražniku, ki je
prijatelj mu na videz, kak visoko
napne naj mrežo, da je ne preskoči?

I. A. Krylov / Labod, ščuka in rak

Že dolgo mislim na ta boj srditi,
 sedaj sem zmagala, četudi pozno!
 Stojim, kjer sem ga ubila. Izvršeno je.
 In ne tajim, kako sem to storila.
 Kot ribič mrežo — vrgla nanj sem strašno,
 široko, gubovito oblačilo:
 braniti se ni mogel, ne ulti.
 Udarim dvakrat, dvakrat zakriči,
 se zgrudi, pade; ko leži na tleh,
 ga udarim tretjič še v zahvalo Zevsu,
 ki vlada mrtvim sencam pod zemljo.
 Tako je padel, kropel, izgrgal.
 Ko kri se mu udria je iz ust,
 mi brizgnila v obraz je rdeča roza.
 Zavriškalo mi je srce, kot se
 razklene popje, če na polje dež rosi.
 Takole je, častiljivi Argejci.
 Radujte se, če hočete! Jaz vričkam!
 Da je pristojno piti ob mrtliču,
 bi bilo to zdaj prav, da, več kot prav.
 Nahil nam v vrč je toliko prokletstva,
 s zdaj ga je izpil on sam do dna.

I. A. Krylov / Labod, ščuka in rak

Če med tovariši soglasja ni,
 vsak posel se jim pokazi,
 uspeha ni, — le muka.

Nekoč labod in rak pa ščuka
 s tovarom vesti voz gredó
 in vkup vsi trije vanj se vpenó;
 iz kože lezejo bulječ, a voz ne steče!
 Saj tovor bil bi zanje še legák:
 pa vzganja se labod v oblák,
 in rak tišči nazaj, a ščuka v vodo vleče.
 Kdo kriv je in kdo ne, ne gre soditi nam,
 le voz je danes še tam.

Is rubčine preločil B. Vdovič.